

Velika
noč, upor
in delo -

trije vzroki
za
praznovanje.

Vse do 25. maja,
ko smo slavili
mladost in bomo
naslednji Pén!

Fotografija: Natalija Juhnov

1945

pen

... top pod zvezdo skladén!

VESTNIKOV
MESEČNIK
četrtek,
27. aprila,
2000,
61. številka

KULINARIKA

Kda mo velka,
mo tak kak teta Emlijoval!

Nevenka Emri vzgaja naslednico

Murskovalovska specialistka za kuhanje - vsaj kar zadeva spraševanje enega najbolj znanih murskih kuharjev, BRANKA ČASARJA - je gotovo NEVENKA EMRI. Svojo radijsko vlogo je vzela dobesedno in se tudi zasebno rada sprehodi po hiši v pravi pravcati kuharski opravi. Pa ne vedno sama, ampak (kot tokrat) z 8-mesečno VITO. Pentutarski viri trdijo, da je za njeno profesionalno pot prek Nevenke in Branka že poskrbljeno! Vprašanje je le, kaj bosta na vse skupaj porekla mamica in očka. Foto: NANO

Murska novinarska srenja je nedavno doživela odprt besedni dvoboj. Spopadla sta se Večerovec BRANKO ŽUNEC (nima očal) in Poptvejevec MARJAN MAUČEC (v domnevno novejšem suknji-

Branko Ž. in Marjan M. dvignila kazalca!

Ti je zdaj jasno?

Ne. Proti sem
glasno!

ču). Tema prepričevanja je bila trasa regijske avtoceste. Prvi se (znano je, da so njegove korenine na desni strani Mure) zavzema za tako imenovano štajersko varianto, po kateri bi se avtocesta končala pred Murino strugo, s čimer bi prihranili dragocene tolarje, ki bi sicer šli za gradnjo mostu čez reko. Drugi pa je za prekmursko različico, katere bistvo je, da bi bila avtocesta od levega brega Mure sem osempasovnica, na oni, tako imenovani slovenski strani, pa le še štiripasovnica. S tem bi prometno okrepili Regijo in pokazali deželam, na katere mejimo, da se nameravamo odpreti v svet. Pentute ne poročajo, kako se je končal besedni spopad z dvignjenima kazalcema. Foto: Nanov

VELIKONOČNE ČESTITKE

Popravek za dekletke iz Avstralije

Pismo od daleč je vedno posebno veliko vredno. Tokrat se nas je spomnila MARTA KRENOS iz DEER PARKA v daljni AVSTRALIJI. Opravičujemo se za napačne podatke v Peni o hčerki ANITI in jih zdaj popravljamo - seveda ni šlo za namerne spodrsiljaje, posebej pa ne za zlona-merne! Anita je rojena v Melbournu, oče je Prekmurec, mama pa Štajerka, tam pa je tudi njeno stalno prebivališče in ne v Prekmurju, kot smo narobe zapisali. Govori angleško in slovensko (prekmursko ne!). Ni več študentka, ampak je to že uspešno za njo in hodi v službo. Rada pa pride na dopust v Slovenijo. Še enkrat iskreno opravičilo in vabilo na kar najhitrejšo snidenje v domačem kraju - morda kar v Žuti kuči, da vse skupaj poplaknemo!

22-letna Anita Krenos s spomini na avstralsko poletje.

Je rojena Sobočanka, večino časa pa preživi v deželi kengurujev. S pomočjo staršev je obrabila znanje prekmurščine. Zame, ki je ta čas pri nas, ni mara. Kot študentka ima čas za pohajkovanje po avstralskih plažah in nastavljanje soncu.

Zelim o celi upravi
Vesnika Veseli Velikonočne
Priznanke

Družina Krenos

Austrolia 6.4.2000

ODKRITJA FRBO

Peder pedru
peder!

Eden znamenitih hitov ROBERTA PEŠUTA (nekateri ga poznate po umetniškem imenu MAGNIFICO) ima še bolj znamenit refren: MAGNIFICO JE PEDER. Spoznanje je posebej navdušilo našega stalnega sodelavca FRANCA BOBOVCA - FRBA (nihče ne ve, zakaj). Jadreno je odhitel na enega Magnificovih koncertov (ki ga je imel za spremembo v nogometni opravi) in se mu brez pomislekov vrgel v objem. Kljub natolčevanju okolice pa naš novinar odločno zatrjuje: FRBO NI PEDER! Kdor ne verjame, se bo lahko prepričal ob poslušanju osrednjega hita s prvega CD-ja, ki ga pripravlja FRBO in bo izšel te dni. Naslovno skladbo bo zapel v duetu s kulturnim ministrom SLO JOŽEFOM ŠKOLČEM, ki je izid CD-ja tudi finančno podprl

Alojz Gomboc je zdržal do konca

V zadnjih tednih dobivamo v redakcijo Pentut kar nekaj fotomateriala s praznovanj okroglih 50-ih. Gre za hvaležno fotografsko gradivo in veseli bomo, če nam pošljete še kakšno abrahamovsko pričevanje. Tokrat radostni poročamo, da je Abraham ALOJZ GOMBOC, podjetnik in tišinski občinski svetnik iz MURSKIH ČRNEC, zdržal do konca!

Obletnico je namreč praznoval kar štirikrat in

Geza fuda, mij mo pa pili!

utrujenost ga nikoli ni premagala. Alojz se z okrog 20 zaposlenimi ukvarja s tlakovanjem in urejanjem okolice hiš, kar je težko delo. A vsaj tako naporno je bilo tudi na osrednji »fešti« v vašem domu, kjer se

Vej se pa šajtrge ftrgnejo!

ABRAHAMI

Brez tlakofca nega tlaka!

je zbrala vesela stotinja (100), trajalo je od 13.00 do 04.30, spili pa so 200 l (samo dva nista pila). Med gosti so bili tudi poslanec DŽUBAN, direktor ŽUNIČ, župan FLEGAR, podžupan OMAR, zlatar DANČ,

sodnik NOVAK, dolgoletni gasilski šef GOMBOC, predsednik KS Tišina ŠTEFANEC in številni drugi. Čast in slava jim!

Inhaliranje po dobrovniško

MINUTA ZA ZDRAVJE

Mmmm, ez jó!

Dobrovniški zrak - zanj je značilno bogato obdobje meglenih dni - se tudi v samostojni komuni ni bistveno izboljšal. Problem torej bržkone ni v politiki, pač pa v bližini Bukovniškega jezera ... Ampak Dobrovničani ne bi bili to, kar so, če tovrstnega »zračnega« problema ne bi rešili na izviren način. Omislili so si svojevrstno terapijo in uvedli tako imenovane »pajcekove inhalacije«. Gre za to, da držiš nos nad sveže pečenim pujsom in globoko vdihuješ 46 do 78 sekund (odvisno od kapacitete pljuč). Neuradno trdijo, da je tovrstna terapija posebej učinkovita, če jo kasneje zaliješ s pravo strehovsko šmarnico ... FRBO

Remenke za srečo in prijetne praznike

23 nadobudnežev z učiteljico ELIZABETO ROŽMAN s soboške prve (za zdaj še) osemletke, je praznične dni pričakalo delovno. Skupaj s starši so se dogovorili za popoldansko »delovno akcijo«, s sabo so prinesli barve, nalepke, obvezna jajčka in velikonočne zajčke, da bi tudi v šoli pričarali velikonočno razpoloženje. Zadovoljni so ugotovili, da jim je uspelo, razstava skupnega dela pa je na ogled v šoli. Foto: NANOV

MURSKI MOSTOVI MED PETANJCI IN RADENCI

Kako dolgo še?

Mostovi naj bi povezovali in zblíževali. Naj bi, ker nekateri niso več niti M od mostu. Ob pogledih na posnetke sodelavca GeGre se lahko zgrozite in vprašate kot on: kako dolgo se bomo sploh še vozili prek reke, ki nas označuje in opredeljuje? V 50. letih zgrajen osrednji most čez Muro, dolg je dobrih 100 metrov, še nekako kljubuje času in težkemu tovornemu prometu. Starejši in krajši mostovi pred Radenci pa z razrahljanimi brežinami dobesedno poplesujejo sem ter tja in razpoke so vedno večje. Se bo nevarni ples končal brez nepotrebnih žrtev? GeGra

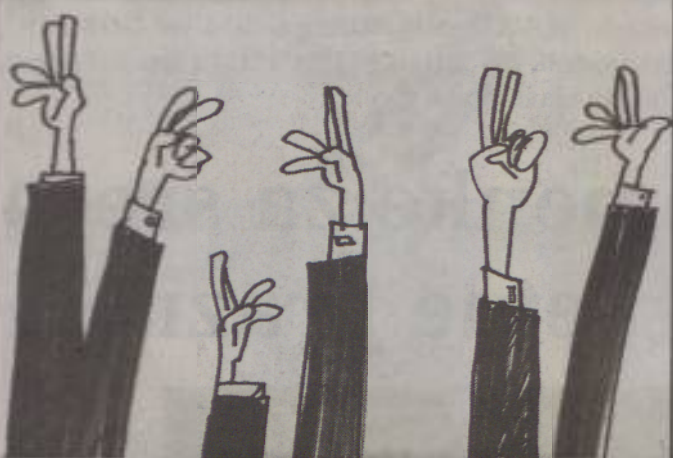
Tou je pa na žalost nej tuta!

KOMPENTAR

Več kot deset let je od tega, kar sem kot novinar spremljal dogajanja v takrat še »naši« avtonomni pokrajini Kosovo. Bil sem priča zgodovinski seji pokrajinskega komiteja Zveze komunistov Kosova, na kateri so iz komiteja in partije izključevali Azema Vlasijsa, Kačuša Jašari in Remzija Kolgecijsa. Seji je predsedoval znameniti, že pokojni, predsednik pokrajinskega komiteja, nekoč tudi minister za notranje zadeve, brkati in jeznogledi Rahman Morina. Vlasijs je takrat sedel v zaporu v Mitrovici, Kačuša in Kolgecijs sta sodelovala na seji in se skušala braniti pred obtožbami. Te so bile ostre, saj so očitale napad na bratstvo in enotnost narodov in narodnosti, povezovanje s tujino, skratka izdajstvo.

Potem je bilo treba o izključitvah glasovati. Rahman Morina je srepro pogledal v člane pokrajinskega komiteja, na ekranih

Javno glasovanje

in naperjene puške

v novinarski sobi pokrajinskega parlamenta pa sem opazil, da so se kamere usmerile vanje. »Kdo je za to, da se navedena trojka izključi?« sprašuje strogi šef partije. In ljudje dvigajo roke. Celo prepočasno dviganje bi za »krivca« pomenilo, da dvomi, da ni na liniji, da ni »naš«. Zato so vsi dvignili roke zelo hitro, hkrati, kot dobro uigran plesni ansambel.

Ravno v tistem hipu sem držal v rokah telefonsko slušalko, ker sem se neposredno javljal v program Radia Slovenija. K tistemu, kar sem si skiciral, sem spontano dodal še stavek, ki se ga vedno znova spominjam, ko se v samostojni državi pogovarjamo o tem, kako daleč smo prišli z našo demokracijo in kako jo razvijati in utrjevati. Takrat sem namreč poleg opisa razprav in obrambe izustil še en stavek: »Nikoli in nikjer, pa naj bo to na političnem, gospodarskem ali vaškem sestanku, ne bom več priznaval javnega glasovanja.« Kamere v Prištini so mi namreč delovale kot puške. Uperjene v vse, ki ne mislijo tako kot »mi, ki imamo oblast«. In spomnil sem se jih, ko so nekatere stranke v moji Sloveniji nadzorovale, kako so glasovali njihovi poslanci. In ko se je o (ne) zaupnici Drnovškemu glasovalo javno. In ko kdorkoli v naši novi demokraciji zahteva javno glasovanje.

Vsaj to, sem vedno upal, da bi po stari komunistični maniri z javnim glasovanjem izpričevali svojo pripadnost stvari, vodstvu, stranki, politiki. In da ne bomo imeli več najbolj toge oblike demokratičnega centralizma v današnji strankarski demokraciji. Saj smo se dogovorili, da bomo svobodna, pravna in demokratična država. Še enkrat sem upal zman.

MARJAN DORA

»Prvo delovno mesto mojega moža je bilo v gmajni na Slavečih in prve mesece njegovega tamkajšnjega službovanja smo živeli pri moji sestri, ki je že bila poročena v Sloveniji, Jani (Kerčmar) na Hodošu, saj dom na Slavečih še ni bil dokončno urejen. Gezo je skrbelo, kako bom, ko bom prišla iz mesta na vas, sprejela to spremembo. Ves čas pred selitvijo mi je razlagal in me poskušal pripraviti na to, da odhajam živeti na vas, da naj ne bom razočarana, da tamkajšnja hiša ni velika, da ni asfalta, da ni skoraj ničesar. Čeprav Geza ne ve prav dobro risati, a mi je poskušal narisati tudi hiško,« je pripovedovala Ružena Erniša. Njen mož, senior evangeličanske cerkve Geza Erniša, pa je dodal: »Vsaj tloris in dimnik sem narisal prav.« Toda glede na občutke, ki so med pogovorom privreli na dan, so bila to najlepša Ruženina leta. »Kraj sem vzljubila takoj, ko sem ga zagledala. To je bil takrat moj dom,« je še povedala Ružena.

»Kaj drugega pa je potem še potrebno,

kot da se rodi simpatija«

Takšna pa je bila Ruženina konfirmacija.

Motoriziran mladenič

Senior Geza Erniša je rojen v Tešanovcih. Po skoraj devetnajstih letih službovanja v gmajni na Slavečih se je vrnil v domačo gmajno, v cerkev, kjer je bil krščen in konfirmiran. Tako se mu je izpolnila ena večjih želja, da bi vsaj polovico delovne dobe preživel v domači gmajni. Spomini na prijetno službovanje na Slavečih pa bodo vedno ostali. »Tam je bilo moje prvo delovno mesto, in ko sva prišla z Ruženo s Slovaške, sva prišla na Slaveče kot domov.«

Krivci, da se je Ružena odločila za življenje v Sloveniji, so pravzaprav trije. Poleg njenega moža in sestra Jane, ki je evangeličanska duhovnica v Gornjih Petrovcih, še motorizirano prevozno sredstvo. Jana je namreč študirala v Bratislavi na isti fakulteti kakor Geza. »In ker jo je bilo treba nekega dne preseliti iz rodne Modre v Bratislavo, Geza pa je bil edini motoriziran, je prišel k nam domov po njeno prtljago,« je razložila Ružena.

»Kaj drugega pa je potem še potrebno, kot da se rodi simpatija.« Tudi sama je takrat živela v Bratislavi in tačas, ko je čakala na sprejemne izpite na medicinski fakulteti, je delala na ministrstvu za notranje zadeve. Njen šef je ob pogledu na prijetnega mladeniča s tujo registracijo na vozilu ves čas spraševal: »Je to resno, je to resno, je to resno?« Odgovor je gotovo dobil, ko se je približal čas sprejemnih izpitov, Ružena pa se je odločila, da bo odšla v Slovenijo. Še prej je seveda morala zamenjati službo, saj v takratnem političnem sistemu na Slovaškem ni bilo zaželeno, da na notranjem ministrstvu dela nekdo, ki ima stike z državljanom druge države.

Brez rdeče knjižice nikamor

»Čeprav je imela takratna Jugoslavija prav poseben status. Ni bila niti v varšavskem niti v severnoatlantskem paktu,« je razložil Geza, »potovanje v druge dežele, razen v Bolgarijo ali Romunijo, skoraj ni bilo

Ljudi imata rada, rada sta v družbi in veseli ju, da lahko dobroto in ljubezen vračata

mogoče. Za Jugoslavijo pa so Slovaki potrebovali posebno dovoljenje.« Ružena je pri tem pristavila: »Komunizem je pomenil totalno zaprtje. Brez rdeče knjižice nisi mogel nikamor, skoraj niti v šolo ne.« Sama z odhodom v Slovenijo ni imela težav. Po šestih mesecih je dobila državljanstvo, sorodniki pa so za obiske potrebovali posebno vabilo.

Mama je jokala

»Upam, da so Pomurje vzljubili prav tako kakor jaz,« pove Ružena. »Ko sem prišla v Mursko Sobotu, me je takoj spomnila na rodno Modro.« Pri tem naj zapišemo, da je Modra staro kraljevsko mesto, ki leži v vinogradniškem območju na obronkih Malih Karpotov. Mesto je znano tudi po tovarni, ki izdeluje keramične izdelke. Še vedno so ohranjeni ostanki obzidja in mitnici, kjer so okoliški kmetje plačevali mitnino, ko so prišli v mesto prodajat svoje izdelke. »Mama je jokala, ker sva od doma odšli kar dve hčerki. Po drugi strani pa je rekla, da bo veliko lažje, ker bova v Sloveniji s sestro Jano skupaj. Imela je prav. Doma sta ostali še dve sestri in brat. Zelo dobro se razumejo z mojem in nemalokrat se zgodi, da brat včasih prisede k možu v avtomobil in mu dela družbo na poti v Ljubljano ali na kakšno drugo srečanje, sprejem, seminar ali sestanek,« pripoveduje Ružena. Obiski na Slovaškem so bili včasih pogostejši, danes pa je obveznosti, povezanih tudi z možev funkcijo evangeličanskega seniorja, vedno več. Vsaka pomoč in roka sta dobrodošli. Farani in kolegi iz duhovniških vrst so vedno pripravljeni pomagati in zakonca Erniša sta jim zato zelo hvaležna. Ružena in Geza imata rada ljudi, rada sta v družbi in veseli ju, da lahko dobroto in ljubezen vrača. Velika odgovornost so med drugim obiski predstavnikov političnih in cerkvenih organizacij ter drugih institucij. Ružena možu ob takšnih priložnostih vedno stoji ob strani in priskoči na pomoč, kadar je le mogoče.

Pa tudi kadar Geze ni doma, fara ne more ostati prazna, zato se njuni otroci, Branko, Aleksander in Petra, na Slovaško velikokrat odpeljejo sami. Vsi govorijo tekoče oba jezika, materinega in očetovega, saj se je Ružena že od njihovih malih nog pogovarjala z njim v slovaščini, Geza pa v slovenščini.

Jajčka barvajo tako kot v Sloveniji

Ker so za nami velikonočni prazniki, so se prebudili spomini tudi na slovaške velikonočne običaje. »Jajčka barvamo na Slovaškem prav tako kakor v Sloveniji,« pove Ružena, »v Prekmurju pogrešam le običaj, po katerem so na velikonočni ponedeljek fantje s korobači, spletenimi iz vrbovega protja, hodili od hiše do hiše. Z njimi so ošvrknili dekleta po nogah, po rokah in tudi po ustih, da ne bi preveč govorile, v zameno pa dobili pentljo z napisanim verzom. K temu običaju sodi tudi škropljenje s kakšnim parfomom ali polivanje z vodo, da se spere vsa zimska umazanija.«

Geza je mojster za žar

Ob velikonočnih praznikih so se na nekaterih mizah znašle velikonočne jedi. Na vprašanje o slovaški kulinariki Ružena odgovarja: »Slovaške jedi sem uvedla tudi v domačo kuhinjo pa tudi drugim gospodinjam iz bližnje in širše okolice sem

Družinska fotografija je izbrskana iz albuma Erniševih. Otroci so danes že veliko večji. Branko je študiral slovaščino in angleščino, Aleksander je šel po očetovih stopinjah in na Slovaškem študira teologijo, Petra pa je dijakinja medicinske šole.

priskrbela recepte za slovaške jedi. Pri naš so posebnost cmoki, ki se kuhajo nad soparo ali v vodi. Ljubim pa tudi slovensko kuhinjo. Moja tašča, ki me je naučila veliko skrivnosti slovenske kuhinje, že pravi, da skuham bujto repo tako dobro kakor ona.« Izvedeli smo tudi, da se Geza k štedilniku ne sili preveč, je pa zato mojster za jedi z žara in gostje so vedno znova prijetno presenečeni, kadar stopi izza žara in postreže z jedjo, ki jo je sam pripravil.

Zgodba o kuharici z otrokoma

Kot smo sami doživeli, so ljudje, ki obiščejo evangeličansko cerkev ali dom v Moravskih Toplicah, vedno dobrodošli. »Vrata naše cerkve so odprta vse dni v letu, bogoslužja ne obiskujejo samo domačini, temveč tudi turisti. Pridejo tudi taki, ki niso evangeličani, kar je pozitivno,« pripoveduje senior Geza Erniša, »vendar je veliko ljudi presenečenih. Dejstvo je, da v primorskih ali gorenjskih krajih, kjer je zelo malo evangeličanov, veliko ljudi niti ne ve, da evangeličanska cerkev v Sloveniji sploh obstaja. In tako tudi ne vedo, da se lahko evangeličanski duhovniki poročajo in imajo družine. Meni se to sicer še ni zgodilo, k mojemu kolegu, gospodu Škaliču, pa sta že prišli dve turistki, presenečeni nad tem, da ima duhovnik tako mlado kuharico. Presenečenje pa je bilo še toliko večje, ko jima je kolega v šali razložil, da ima z njo tudi dva otroke.«

Dejan Fujs

Za eno noč so odložili delo in skrbi

Ples lendavskih obrtnikov

Več kot za noč ali občasno druženje na pikniku oziroma izletu (junija ga načrtuje na Nizozemsko) ni časa. Gospodarske razmere so iz leta v leto zahtevnejše, konkurenca neizprosna, pritisk stroškov komaj obvladljiv, tako da obrtniški stan ni nič kaj zavidanja vreden način življenja. Le redki izmed 560 obrtnikov Območne obrtne zbornice v Lendavi tega ne čutijo, zato se večini prileže kakšen dan ali noč zabave in sprostitve. Devetnajstic so si jo privoščili v soboto, 15. aprila, v hotelu Lipa v Lendavi. Pridružil se jim je tudi lendavski župan Jožef Kocon (v sredini z vzorčasto kravato pleše z ženo).

Okrog 170 gostov se je dobro zabavalo in uživalo v družbi glasbenikov iz Körmenda, ansambla Klobuk, plesne skupine Make up, slavnega Preslyja je imitiral Elvis Korber, družbo pa je »gor-držal Dušan Radič - Vanek, ki res zna po kankanovsko dvigniti noge. Plesalke so bile resno zaskrbljene nad vzhajajočo konkurenco!

Jože Jakšič (levo) gostilničar s Kapce in Emil Žnidaršič iz Črenšovec, ki se ukvarja z okvirjanjem slik, sta preizkušala čisto posebne spretnosti. Orodje ni odpo-vedalo, bilo je leseno in temu primerno trdo.

Frizerski mojster Aleksander Madyar iz Lendave je bil ta večer očitno dobro razpoložen in v pravi družbi.

Ob vsem pa je bil to večer, na katerem je bil v ospredju ples. In tako so ga gostje tudi vzeli. Plesišče je bilo najbolj oblegan prostor v restavraciji. Penov reporter Jure je ovekovečil nekaj teh trenutkov in med njimi »ujel« na plesišču (od leve) Štefana Kuzmo (Elmont Lendava) s soplesalko, Ireno in Ludvika Cuka (cvetličarna v Lendavi), Marijo in Ivana Denšo (knjigovodski servis v Lendavi) ter samostojnega podjetnika Ivana Oletiča z ženo Ireno. Na svidenje na jubilejnem 20. obrtniškem plesu v Lendavi!

Otvoritveni ples je pripadel predsedniku lendavske obrtne zbornice Štefanu Matjašeču. Za soplesalko je bila soproga Danica.

Vedno se najde kdo z dodatnim razlogom za praznovanje. Znani dobrovoljni podjetnik Ištvan Lajter je imel rojstni dan, zato mu je prijazna Tatjana z obrtne zbornice izkazala posebno pozornost. Izkušen vinogradnik je takoj preveril, kaj je v steklenici. Potem sta z ženo Treziko plesala, med odmori pa je bilo treba nazdravljati!

Velika TRIPENKETA

Tokrat so se znani Regijci mučili z naslednjimi tremi vprašanji:

1. Pred nami je obdobje praznikov, ki jih je kar nekaj: kateri v letu vam je najljubši in zakaj?
2. Ljubljana nas izkorišča v vseh pogledih. Pen je pripravil miting resnice v centru regije. Kaj bo osrednja misel vašega govora?
3. Dobili ste anonimno obvestilo, da vas ljubljena vara. Kako boste ravnali?

Sonja Kreslin, diplomirana ekonomistka v Termah

Lendava, aprila še na porodniškem dopustu, iz Lendave

1. Verjamem, da bi na mojem mestu mnogi kot iz topa izstrelili: velikonočni prazniki. Za ta praznik so mize v naši lepi deželi ob Muri bogato obložene z raznovrstnimi dobrotami in ne prideš na obisk, da ti z njimi ne bi postregli. Žal pa sodim med ljudi, za katere se zdi, da se jim že pogled in vonj šunke ali domačih pogač poznata pri kilogramih. Pomeni, da se moram odrekat in »se braniti« ponujenih dobrot, to pa ni lahko. Po kratkem razmisleku sem se pri izboru najljubšega praznika odločila za božično-novoletne praznike. Pa ne zaradi daril ali »polnočke«. Preprosto zato, ker so mi vseč božične pesmi, ki jih poslušam in prepevam skupaj z družino. Med ljudmi zaveje duh prijaznosti, rojstvo otroka simbolizira nekaj nedolžnega, nepokvarjenega, odkritega in neposrednega. To pa so lastnosti, ki bi si jih pri vseh ljudeh želela vsak dan v letu. Ker smo v času pričakovanj sprememb, nečesa novega v smislu ... saj po novem letu boljše bo!

2. Dragi udeleženci »mitinga resnice«! Srečen in bogat je tisti, ki ima veliko prijateljev! Tisti, ki brezpogojno daje in ne zahteva plačila ali povračila, a ve, kam se lahko zateče po pomoč, ko jo potrebuje. Tisti, ki ne postavlja ograj in vidi širše. Tisti, ki zna najprej počistiti pred svojim pragom. Tisti, ki ve splesti mrežo nacionalnega in mednarodnega sodelovanja. Tisti, ki z modrostjo in sposobnostjo trezne presoje izkorišča danosti in priložnosti. Tisti, ki ima jasno načrtano vizijo in cilje pa tudi pot za uresničevanje le-teh. Tisti, ki svojo energijo razdaja za ustvarjanje novega, ne za rušenje starega ... Smo lahko tudi v naši Regiji srečni in bogati?

3. Možu bi zapela pesmico z naslednjim besedilom:

*Pišejo mi, da več zvest mi nisi!
Zdaj razmišljam,*

kaj mi je storiti?

*Ne verjamem govoricam,
le kako naj se prepričam,
da vse to ni plod zavisti?*

*Če je res, kar v pismu govorijo,
dragi, vedi, moral boš oditi!
Če se z drugo znaš ljubiti,
moral se boš posloviti
in si novi dom zgraditi!*

Jožef Hančik, vinogradnik in kletar

(najboljši v Sloveniji 1998), DOBROVNIK:

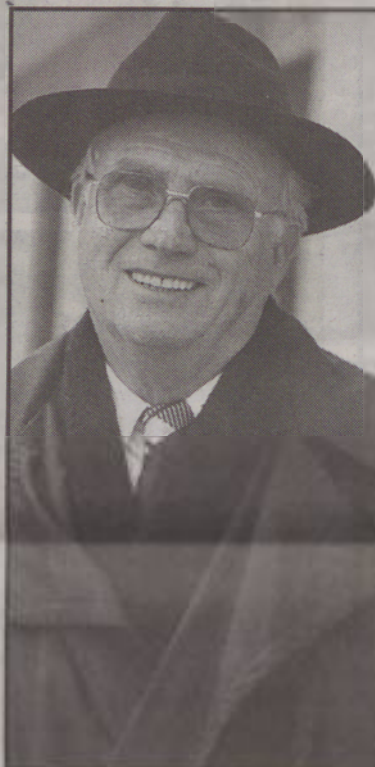
1. Praznik je vse moje življenje, zato mi tisti koledarski prazniki ne pomenijo kaj veliko.
2. Potrebna je sprememba tudi v naših glavah! Ne pošiljajmo več naših političnih predstavnikov v Ljubljano s polnimi cekarji - s takimi naj se raje vračajo!
3. Dobro je imeti več ljubljenih, da takoj ne pomisliš na svojo ženo.

Milan Nekrep,

pokojenec iz G. Radgone

1. Najljubši praznik v letu mi je bil in je še 1. maj - mednarodni praznik dela. Ker sem moral sam vedno veliko in pošteno delati, sem to spoštoval in še spoštujem tudi pri drugih. Vsi, ki pridno in pošteno delajo, si ta praznik zaslužijo in ga imajo pravico spoštovati.
2. Osrednja misel mojega govora bi bila: borimo se za to, da se regije uzakonijo v Ustavi, na našem območju pa ustanovimo pomursko ali obmursko regijo s samostojno upravo in samostojnimi viri financiranja.
3. Anonimnim sporočilom nikoli nisem namenjal pozornosti, saj je običajno njihov cilj, človeku škodovati. Če bi tako sporočilo dobil, ne bi reagiral živčno, saj svoji ženi zaupam, in kar bi mi ona povedala, bi mi zadostovalo.

Nataša Stolnik, natakaraica,

Sv. Jurij ob Ščavnici

1. Moj najljubši praznik je božič, saj se na božični večer pri nas doma zbere vsa družina. Najprej okrasimo drevo in skuhamo slavnostno večerjo, po njej pa z veliko radovednostjo odpremo vsak svoje darilo.
2. Če bi izvedela, da me kdo izkorišča, bi mu najprej povedala, kar si zasluži. Če pa mojih besed ne bi upošteval, bi mu vrnila, vendar na drugačen način. Mislim, da je izkoriščanje ena najslabših človekovih razvad, katerih je žal dandanes zelo veliko.

3. Ko bi pismo prebrala, bi se verjetno najprej zelo razburila, nato pa bi se pogovorila s svojim fantom. Če bi dejanje priznal, bi ga brez pomislekov zapustila, v nasprotnem primeru pa bi se prepričala, kdo je najini ljubezni tako nevoščljiv.

Marjan Kočila, podjetnik, M. Sobota

1. Prazniki so pač stvar tradicije in v vsakem od njih se skriva delček preteklosti. Meni najljubši so tisti, kjer je praznovanje vezano na kulinarčne posebnosti, saj uživam v dobri hrani v krogu družine in prijateljev. Seveda je lepo, če prazniki niso predolgi, kajti to preveč spremeni način življenja in ne vpliva najboljše na delovne navade ... Sicer pa opažam, da z leti raste tudi potreba po daljših praznikih.

2. Izkoriščajo tistega, ki kaj ima, in tistega, ki to tudi dovoli. Poglejmo svoje prednosti in pričnimo tudi mi enako izkoriščati. Na ta način bomo vzpostavili ravnovesje in ta negativni občutek bo pozabljen.

3. Z zanimanjem bi preveril trditve. Če bi bila resnična, bi ji omogočil sodelovanje na olimpijskih igrah v Avstraliji. Vozovnico bi kupil pri agenciji »One Way ticket«.

Goran Šoster, ljubitelj narave, Prleška razvojna agencija, SVETINJE:

1. Najljubši so mi božični prazniki. V tem času vsakdanjo hito zamenja notranji mir. V času, kakršnega živimo, imam občutek, da v preobilici dela pozabljamo nase in na družino. Živimo drug mimo drugega in celo mimo samih sebe. Božični čas nam skupaj z zimo ponudi priložnost za poglobitev vase in za vsaj začasni izklop iz ponorelega sveta.
2. Analogija razmerij med Ljubljano in periferijo se ponovi v regionalnih razmerah med Mursko Soboto in urbanimi centri v regiji, podobna razmerja pa najdemo tudi med subregionalnimi centri (Ljutomer, G. Radgona, Lendava) in njihovo periferijo. Iz tega izhaja, da gradimo enak obrazec izkoriščanja od spodaj navzgor kakor iz Ljubljane navzven. Začarani krog lahko presekamo tako, da na vseh ravneh spoštujemo zakonitosti policentričnega razvoja. To bi pomenilo, da Ljubljana ni edina zveličavna slovenska prestolnica, Murska Sobota ne edina pomurska, Ljutomer ne edina prleška ...

3. Sherlocku Holmesu bi v Anglijo poslal e-mail in ga prosil, da s prvim letalom prileti v slovenski Jeruzalem, kjer ga čaka primer stoletja ...

Zdenka Bobovec, sindikalistka

Leto 1991 je bilo leto, ko je val stečajev kosil po Pomurju in Podravju oziroma po vsej Sloveniji. Kriza v gospodarstvu še vedno traja, predvsem zaradi pomanjkanja domačih in tujih investicij ter novih produktivnih delovnih mest. Največji problem Slovenije je gospodarska politika, ki je vrsto let zanemarjala proizvodnjo in industrijo. Na začetku lanskega leta smo imeli tako Pomurci kot vsi Slovenci tudi polna ušesa obljub o prestrukturiranju gospodarstva, ki so jih politiki vseh barv radodarno delili pred lokalnimi volitvami. Žal pa se je upanje, da se bodo gospodarske razmere vendarle začele spreminjati na bolje, hitro razblinilo. Spet se ponavlja leto 1991. Delovnih mest je zaradi stečajev, likvidacij, ugotavljanja trajnih presežkov vedno manj, zagotovljenega delovnega mesta pa delavci in delavke že tako ali tako ne poznajo. Gospodarske razmere so tako na začetku novega stoletja še slabše.

Delavčeve pravice, kje ste?

Številna podjetja nimajo razvojne strategije, boj za golo preživetje se vedno bolj stopnjuje. Žalostno, vendar resnično pa je tudi, da so delavci sami prisiljeni vložiti predlog za uvedbo stečajnega postopka, kajti po več mesecev ne prejmejo plačila za svoje delo. S tem si delavci in delavke z dnem uvedbe stečajnega postopka, žal, zagotovijo vsaj minimalno socialno varnost na Zavodu za zaposlovanje. V naši državi se očitno poskuša uveljavljati miselnost, da socialne pravice ovirajo razvoj. Pri vsaki spremembi zakonodaje skušajo pravice zniževati, saj po njihovem mnenju z manjšo socialno varnostjo ljudi spodbudijo k večji samoiniciativnosti.

Lansko leto je minilo 51 let, odkar je generalna skupščina OZN sprejela Splošno deklaracijo o človekovih pravicah. Tudi Slovenija je podpisala konvencijo in se s tem zavezala, da bo spoštovala pravice svojih državljanov.

Pravijo, da živimo v demokraciji, vsak naj bi imel zagotovljene temeljne človekove pravice, vendar se za marsikatero od njih izkaže, da je le na papirju.

Zaradi nedoslednega spoštovanja pravice do dela, do socialne varnosti, pravice, da dobijo za enako plačilo za enako delo ..., nastaja revščina. Revščina je najbolj prizadela pomursko, podravsko, zasavsko regijo, saj se gospodarstvo prestrukturira najbolj počasi. Rešitev ni v predaji, rešitev je v boju proti revščini, rešitev je v boju za pravno državo in spoštovanje človekovih – delavskih pravic.

Križarji in templarji

Ne vem, kje in kako bi začel: ali od zgodnjega srednjega veka ali kar pri dogodkih današnjih dni. Je lok, je rdeča nit in so zgodovinska dejstva, ki skoraj vedno vodijo iz prastarih ruševin sredi nepojasnjene mraka do odprtih metafor, raziskovalnih spoznanj in sodobnih dejstev. Preteklost ima svojo prihodnost in sedanost svojo delno raziskovalno zgodovino. Neugotovljiv začetek poti nas vodi v nedokončano smer k cilju. Postavljena teza mora dobiti svojo antitezo, oboje najčešče ponuja sintezo.

Ko sem pozimi, decembra lani, sedel v ameriški hiši mladega filmskega producenta, mi je ponudil novi posel. Ker je bil iz Evrope, ga je zanimala zgodovina stare celine, vendar ne enciklopedijsko, abstraktno, marveč konkretno. Navdušen nad filmom Mela Gibsona Pogumno srce (Braveheart), mi je predlagal, da zberem gradivo in napišem scenarij z viteškimi igrami in trubadurskimi pesmimi, pohodi čez divji Balkan s kupicami ljubezni, okrutnosti in lepote, mogoče o četrtem križarskem pohodu. Zakaj ravno četrtem? Kaj je bilo na tem pohodu tako zanimivo, pretresljivo, fotogenično? Producenta je zanimal pohod evropskih križarjev z zahoda na vzhod. Zgodba o križarjih, ki so se zbrali v Benetkah in želeli z ladjami odpotovati v takratno Palestino, osvoboditi Božji grob pred Saraceni, je še enkrat poudaril vztrajni producent. In dodal: vitezi četrtega križarskega pohoda nikoli niso prišli v Sveto deželo. Najprej so med potjo napadli Zadar, nato še Konstantinopol (današnji Carigrad) ... Nekaj o križarjih sem vedel. Kot srednješolca so me pritegnili romani Walterja Scotta. Film po njegovem romanu Iwanhoe sem videl v različnih različicah, navdušil sem se nad Sienkiewiczem romanom Križarji ter številnimi francoskimi in angleškimi trubadurskimi romani z don Kihotom in Sančo Panso na čelu. Zdaj sem hotel površno znanje izpopolniti, zamašiti vrzeli iz zgodovine dvanajstega, trinajstega stoletja ...

Ameriške knjižarne so prava knjižna skladišča - tu je vse ali skoraj vse, kar povprečni bralec želi prebrati, svoji domišljiji dati krila. Police z zgodovinskimi knjigami in študijami so nepregledne, knjige so zložene vzorno, pregledno, literature o križarskih vojnah je bilo na pretek. Križarski pohodi kot študije v treh delih, v dveh delih, posebej obdelane teme: knjiga o viteški opravi ženske kot sopotnice vitezov, križarji in bančništvo, križarji in njihove utrdbe, gotške cerkve v Evropi ... Četrty križarski pohod je bil »fascinant«: najprej je prišlo v Benetke 4500 evropskih vitezov s spremstvom, z ženami, otroci, romarji in konji ... Beneški dož Dandolo, štririndevetdesetletni slepi starec, jih je spravil na otok Lido, prav na otok, kjer je danes vsako jesen moderni cirkus - mednarodni filmski festival -, ter jih tam za vsak primer izoliral, osamil. Potem se je začel z njimi pogajati. Obljubil jim je prevoz in poslal predračun: 85.000 takratnih srebrnih mark, ki so jih kovali v Kölnu (že takrat je prevladovala v Evropi kot valuta nemška marka!). Vitezi, v glavnem iz Flandrije in severne

Vitez ivanovec, nemški vitez in templar (od leve na desno):

nastali malteški vitezi, templarji, varuhi svetega groba ali »hramovci« ter tevtonski vitezi, v glavnem rekrutirani iz plemičev nemških dežel. Templarski pravilnik je bil zelo strog in natančen, določal je molitve: zjutraj, ko so vstali, so morali zmoliti 26 rožnih vencev, pred vsakim obrokom pa po 60 rožnih vencev. Jesti so morali molče, trikrat na teden so dobili meso. Vsak vitez je lahko imel največ po tri konje, pri tem pa ni smel na lov ... Na čelu bratstva je bil mojster. Sledili so intendant, maršal, poveljnik jeruzalemskega templja, poveljnik mesta Jeruzalem, poveljnik Tripolija in Antiohije, komtur zgradb, poveljnik vitezov. Tu so bili še preprosti bratje in bratje - bolničarji ... Njihovo geslo je bilo: Ne zase, gospod, ne zase, marveč za slavo tvojega imena ... živimo in se borimo. Vitezi so ob vstopu v red prisegli na siromaštvo, čistost in poslušnost. Templarji, ki so ustavili križarje pred Zadrom, so bili povratniki iz prvih treh križarskih vojn in so se vrnili v Evropo, da bi razširili svoj politični, predvsem pa gospodarski vpliv: postali so namreč zelo bogati, saj so vitezi, ki so vstopali v red, poklanjali redu svoja posestva z gradovi in tlačani vred ... Bili so ostrženi do golega, viteška pravila so jim dovoljevala nositi brado in brke. Strogo so se morali izogibati stikov z ženskami, niti svojih žena, mater in sestra niso smeli poljubljati. Templarji niso samo spretno trgovali z denarjem (prav oni so uvedli moderno bančništvo v Evropi), marveč tudi z ideologijo: negovali so stike z islamsko in judovsko kulturo. Poznali so antibiotike, po Evropi so začeli graditi gotške cerkve ... Templarski red je bil razdeljen v tri oddelke. V prvem so bili bratje vitezi. Nosili so bele plašče z rdečim križem. Drugi oddelek so sestavljali vodniki, strežaji in konjarji. Nosili so rdeč križ na rjavih plaščih. V tretjem oddelku so bili duhovniki. Nosili so rdeči križ na zelenih plaščih. Bili so častni. Varovali so romarje na poti v Jeruzalem, zato so križarjem pred Zadrom svetovali, da mirno nadaljujejo pot. Ponudili so jim varstvo na poti in celo potnino. Nekateri križarji so oboje zavrnil, hoteli so napasti Zadar in se polastiti mestnega bogastva, zato so jih templarji pobili.

Takrat so imeli templarji že svoje domovanje v utrdbi Vrana nad Zadrom. Od tam so se širili na sever: prišli so do Ptuja (ptujška mestna zastava je bela z rdečim križem, spomin na templarje), v Jeruzalem (tukajšnja pokrajina jih je spominjala na Palestino, zato so jo tudi nasadili z vinsko trto) in vse do Sobote, v Selo in dalje v Szekesfehervar, do Dunaja, Prage in na Poljsko ... Kakor pozna Evropa »jantarsko pot«, ki gre ob Baltika do Jadrana, tako gredo templarske sledi od Jeruzalema v Sveti deželi do Jeruzalema v Slovenskih goricah in dalje. Med svojim vrhuncem so imeli templarji v posesti 9000 gradov in utrdb ter mest v Evropi.

Tako ni nobeno naključje, da sem med brskanjem po templarski preteklosti naletel na zapise o prekmurskih templarjih. V Selu na Gorickem naj bi nastal tridelni lesen oltar s templarsko motiviko. Ivan Zelko je v Zgodovini Prekmurja (Pomurska založba, 1996) opisal zelo star oltar iz Sela v Prekmurju, ki so ga 1864 prenesli v Budimpešto. Oltar se je zapiral z dvojnimi krilnimi vrati. Na notranji strani vratc je slika - Sv. Trije kralji pridejo počastit Jezusa - in na isti sliki gleda iz ozadja na Jezusa in sv. Tri kralje redovnik - templar v rdečem plašču in modro-zelenkasti kapici. Tudi na drugi strani je naslikan v ozadju redovnik - templar, v rdečem plašču in z modro-zeleno kapuco. Na sliki moremo videti, da ta redovnik spi. Ima namreč zaprte oči in je videti mlajši od onega, ki je naslikan ob sv. Treh kraljih.

Kajti redovnik na sliki sv. Treh kraljev pazljivo gleda in je videti starejši. Ima namreč nekoliko sive lase. Pripovedujejo, da so to cerkev zgradili templarji, ki so takrat bivali v Soboti z namenom, da bi mogli maševati, ko so hodili v Selo na oddih. Avtor je sam dokazal, da na sliki nista templarja, hospitalca, marveč ivanovca. Oni so namreč nosili rdeče plašče z belimi križi ... Kasneje, ko sta francoski kralj Filip Lepi in rimski papež uničila templarski red (1314), so ivanovci prevzeli njihovo, templarsko bogastvo, čeprav je večina dragocenosti izginila. Motive zelenih ljudi pa sta pisca Hiramovega ključa Christopher Knight in Robert Lomas našla v škotski cerkvi v Rosslynu - torej keltski lik, ki predstavlja plodnost. In tako se zgodba nekako sama po sebi zaokroža: Prekmurje je bilo v preteklosti zanimivejše, privlačnejše in »sodobnejše«, kot je danes. Morda zato, ker se »zgodovinsko« ni navezalo na moderno evropsko preteklost. Grad pri Gradu bi najbrž lahko dal še več odgovorov na retorično vprašanje, kdo smo, od kod prihajamo in kam gremo. Templarji, ki naj bi prišli v Grad 1275, so samo eden od smerokazov, potovanje v njihovo smer pa je obenem tudi že cilj. Papež Janez Pavel II. je pred kratkim v imenu cerkve prosil za oprostitev grehov, kot so bili križarske vojne, inkvizicija in diskriminacija žensk, vendar pri tem ni oprostil križarjem, ki so napadli in 1202. leta uničili Zadar. Ameriški producent je prepričan, da je tako našel pravo temo za dobro filmsko zgodbo, vedno aktualno, ker govori o nespo- razumih med dobrim in zlom.

Branko Šomen

Svinčeni pečat templarskega reda iz leta 1167

Francije, niso imeli dovolj denarja za prevoz v Sveto deželo. Dož je to vedel, in ker je v preteklosti zgubil več morskih bitk s hrvaškimi mornarji iz odlično zavarovane zadarske utrdbe in se jim je hotel maščevati, je križarjem za kompenzacijo in odplačilo dolga ponudil napad na Zadar, delitev plena, obogatitev. Del vitezov je pristal, manjši del se je raje peš odpravil čez Dalmacijo proti Palestini. Rimski papež je ostro protestiral: posvaril je doža in viteze, da bo preklet, in izključil iz krščanskega občestva vse, ki bodo kot kristjani napadli krščanski Zadar. Kot vedno v takšnih »političnih dogovorih in kupcijah« je tudi tokrat zmagal denar in ne papeževo svarilo. Križarji so z morske strani napadli Zadar in ga čez nekaj dni zavzeli. Bilo je to davnega leta 1202. Niso ga samo uničili, podrli obzidje, pobili skoraj vse moške in posilili ženske, marveč so v njem tudi prezimili ter se tudi med sabo nekajkrat spopadli - križarji so napadli pohlepne Benečane, ti pa so jim vrnili milo za drago.

Križarji, ki so medtem prišli po kopnem do Zadra, so hoteli s kopnega napasti mesto in pomagati bratom po orožju na ladjah, a so pred mestom naleteli na viteze templarje. Z njimi ni bilo šale: njihov red je bil utemeljen 1118. in 1128. potrjen na cerkvenem zboru v francoskem kraju Troyesu. Njihov duhovni vodja je postal benediktinski menih Bernard iz Clairvauxa, ki je zanje sestavil tudi znamenite viteško-meniške Predpise. Louis Charpentier je v knjigi Skrivnosti templarjev opisal skrivnostni odhod devetih vitezov v Jeruzalem. Prostora za svoje bivanje so dobili na terenu Salomonovega hrama. Tam so menda kopali po kletih in iskali ali Skrinjo zaveze, Deset božjih zapovedi, Sveti graal... Kaj so odkrili, našli in prenesli v Evropo, vse do danes nihče ne ve ... V zadnjem času se je pojavilo več knjig, ki trdijo, da so vitezi našli svitke, ki opisujejo drugačno zgodovino, krščanske cerkve in v njej Jezusovo vlogo. Z leti so nastali v Sveti deželi trije viteški redi: vitezi svetega Ivana oziroma ivanovci, iz katerih so kasneje

Veliko priznanje za Petišovčanko

Bilo je nekoč. V soboto so odpeljali dekletovo balo, v nedeljo pa je bila cerkvena poroka v njeni župniji. Iz cerkve so odšli na njen dom, kjer sta ženin in nevesta ostala do polnoči na gostiji, ki so jo pripravili njeni starši, potem pa sta se z nekaj svati odpeljala na ženinov dom. Tam pa je bila gostija, ki so jo organizirali ženinovi starši. Mati je tik pred odhodom, ki ga je spremljal jok, izročila svoji hčerki, ki je odhajala za vedno z doma, še zadnjo popotnico - potico. V Petišovcih so rekli po madžarsko temu pekarskemu izdelku - *fumo*.

Fumo oziroma potico v podobi deteta so nekoč matere izročale hčerkam, ki so za vedno odhajale na novi dom, s čimer so jim nekako »dajale na znanje«, da si čimprej želijo vnučke.

Fumo (potica) na poti v Pariz

»V našem kraju so pekli *fumo* in jo dajali hčerkam, ki so se poročale, tja do 1930. leta,« nam je povedala Helena Vida iz Petišovca. Dobro se spominjam tudi, kakšne oblike je bila ta potica in kako je bila narejena oziroma spečena, čeprav je jaz tedaj (še) nisem pekla. Sem pa zamesila testo in spekla *fumo* 1992. leta. Nekaj po spominu, nekaj pa po nasvetu starejše sovaščanke. K peki pa me je spodbudila sodelavka muzeja iz Nagykanizse gospa Edit Kerecseny, ki je v našem kraju raziskovala ljudsko dediščino.

Helena Vida je vzela ustrezno količino kakovostne gladke moke, kvas, sol, jajca, sladkor, mleko in mast ter zamesila testo. Potem ga je razvaljala in razrezala na tri enake dele. Na vsakega je dala nadev: zmlet mak in rozine, nato je vsakega posebej zvila v potice in iz njih spletla kito. Iz »ostankov« testa pa je spletla še majhne kite (kitice), ki pa seveda niso imele nadeva, in z njimi ovila (ali povila) potico. Iz testa je naredila tudi očke, nosek in usteca ... Šele zdaj je dala potico v pekač, velik približno 40 krat 30 centimetrov. Gotova potica je bila videti kot detece.

»Jaz sem pekla prvo potico, da sem se malo preizkusila v peki. Moje davne prednice pa so jo pekle za neveste. Pomenila je rodnost. Na nekdanjih gostijah, ki so včasih trajale tudi

tri dni, so tako potico oziroma po naše *fumo* drugi dan gostije v šaljivem programu »krstili«, nato pa so jo razrezali in pojedli,« še spominja Helena Vida. Le kako bi se ne, ko pa je bila na več gostijah ne le kot svatovačka, ampak tudi kot kuharica.

- Zdaj, po 1992. letu, ste spekli več potic, imenovanih *fumo*, mar ne?

»Mislim, da jih je bilo osem. V letošnjem februarju sem spekla *fumo* brez nadeva. Madžarski muzej jo je poslal na vseevropsko razstavo figuralnih potic, ki bo oktobra v Parizu, od tam pa se bo razstava preselila v Tokio, nato pa v New York. Vesela sem, da bo

Zakaj so matere izročale fumo odhajajočim hčerkam?

moja potica potovala po svetu. Da pa bi se ohranila, so jo konzervirali.

Helena Vida iz Petišovca pa se ne spozna samo na kuho in peko, ampak je tudi velika ljubiteljica ročnih del. Je v skupini petišovskih žensk, ki ves prosti čas porabijo za pletenje oziroma vezenje. Z leti se je nabralo kar lepo število prtov, prtičkov, predpasnikov ... Nazadnje so Petišovčanke razstavljale v Ljubljani.

Š. L. SOBOČAN

Helena Vida porabi ves prosti čas za pletenje in vezenje in z leti se je nabrala dragocena zbirka, ki seveda ni za prodajo, ampak za domačo hrambo in razstave. - Foto: Š. S.

Vsakoletno streljanje z možnarji poteka že osemdeset let pri Golnarjevi kmetiji, žegnanje velikonočnih jedi pa pri vaški kapeli, ki stoji ob Ajlečevi domačiji. O običaju nam je pripovedoval starosta tega obreda 73-letni Jožef Golnar.

Streljanje iz možnarjev v Seliščih

Polnjenje možnarjev opravlja kanonar Jože Golnar, opazuje pa ga prihodnji kanonar.

73-letni Jože Golnar kontrolira postavitve možnarjev, ob tem pa daje v zažigalne luknje smodnik za vžig pri streljanju.

Moška družba je pripravljena za odhod na strelišče.

»Streljanje z možnarji je moral vedno nekdo nadzirati. Rekli so mu *kanonar*, kot da bi streljal s *kanoni*. Zanimivo je, da je bila pred mano več kot trideset let *kanonarka* Katarina Lasbaher. Ženska je vodila streljanje zato, ker so bili v času prve svetovne vojne »dedi« (moški) v vojski. *Kanonar* mora poskrbeti za nakup smodnika in seveda nadzorovati celoten postopek streljanja, da je kar najbolj varno.

Kolikor mi je znano, se v vsem več kot 80-letnem obdobju ni zgodila niti ena

nesreča. Povedati pa moram, da mora možnarje, mi jih polnimo 18, od najmanjšega do največjega, napolniti s smodnikom *kanonar*, kajti od tega je odvisna varnost. Če bi možnar napolnili s preveliko dozo smodnika, mi smo rekli *štor pulfer*, bi lahko možnar razneslo. To se je v preteklosti pogosto dogajalo. Ne pri nas, kot sem že povedal, smo doslej odnesli brez nezgod, pač pa drugje. Do tega je prišlo, če so bili polnilci možnarjev nepoznavalci delovanja smodnika, včasih pa je bila vmes pijača, alkohol.«

Ko počí, se tudi pokadi... Bum, bum ...

Ko je bil smodnik v vseh 18 možnarjih, jih je Jože zadelal s časopisnim papirjem. Tudi z Vestnikom in Penom, seveda tistim, ki so ga že prebrali. V preteklosti, ko ni bilo papirja niti toliko, da bi si lahko obrisali r..., so smodnik pokrili s suhim listjem ali suho travo. To je potrebno storiti zato, da ostane v delu prostora v možnarju med smodnikom in poznejšim nabijanjem s suho glino ali z zdrobljeno opeko zračni prostor. Od tega je odvisen pok, kar je glavni namen streljanja z možnarji.

Za varnost je pomembno, da se možnar nabija z lesenim klinom, da ne pride do iskrenja in nato do vžiga smodnika in eksplozije.

Ko so možnarji nabiti, jih razvrstijo ob cesti po velikosti, od najmanjšega do največjega. To delo opravljajo mlajši možje in fantje. *Kanonar*, v tem primeru Golnar, pregleda, ali so možnarji postavljeni tako, da jih ne bi obrnilo, in napolni luknje za sprožitev s smodnikom. V tem času fantje pripravijo ogenj, v katerem razžarijo *kušare*, ki jih imajo nasajene na dolgih *raglcah*, da so ob prižiganju smodnika v luknjici možnarja v čim varnejši razdalji.

Streljanje se začne, ko pride župnik blagoslovit velikonočne jedi. Včasih se je pripeljal s kočijo, danes pa se je njihov župnik Štefan Grabar pripeljal z železnim konjičkom.

Streljanje v pozdrav se začne z najmanjšim možnarjem in traja do največjega. Enako se

ponovi, ko je konec blagoslova jedi ob vaški kapeli, ki je od streljšča oddaljena 300 metrov.

In kako pridejo do smodnika? »Tega nismo nikoli povedali niti miličnikom, ki so nas preganjali po drugi svetovni vojni. Takrat je bila težnja, da bi se taki običaji, ki so povezani z vero, izkoreninili. Imeli smo srečo, da sta bila pri Sv. Juriju dva miličnika, sedaj rečemo policista, človeška. Prišla sta vedno takrat, ko smo že končali streljati, nikoli prej. Oba še živita, zato jima hvala.

Bolj zavzeti so bili mlajši, ki bi se radi pred predstojniki izkazali. Te smo preganjali tako, da smo streljali najprej mi, na drugem koncu pa druga skupina. Ker so takrat miličniki hodili peš, so imeli kar veliko skrbi, da bi nadzorovali pokanje po naših bregovih in ravninah.

Seveda so nas zasliševali, kako smo prišli do smodnika. Tega jim nikoli nismo izdali. Povem lahko le, da nikoli nismo ostali brez njega. Če ga ni bilo dobiti ali smo ga imeli premalo, smo si ga izdelali iz solitra, ki smo ga nastrgali s propadajočih hlevov, ki so bili zidani z opeko, žvepla v prahu in oglja, ki smo ga pridobili iz lesa krhlike. Ker doma narejen smodnik ni bil tako eksploziven, smo ga mešali s pravim.

Denar za smodnik smo pobirali po vsej vasi. To so opravljali od nekdaš otroci, tako je tudi letos.«

Besedilo in fotografije:
LUDVIK KRAMBERGER

K žegnanju v Seliščih nesejo samo ženske in otroci.

Taborniki murskosoboškega roda Veseli veter so se v soboto, 15. aprila, po dolgem času ponovno predstavili javnosti sredi prekmurske prestolnice, na Trgu zmage. Postavili so nekaj šotorov in delili propagandni material. Treba je priznati, da so si obetali precej večji odziv, predvsem mladine, potencialnih novih članov taborniške organizacije. Kljub temu je bila udeležba članov roda zadovoljiva, enako tudi izvajanje zastavljenega programa.

Taborništvo zdaj

Kreativna delavnica pod vodstvom Petre in Gabrijele je navdušila vse, ki so se preizkusili v ročnih spretnostih. Izdelovali so izdelke iz naravnega materiala (veje, listje ...), papirja, risali in barvali taborniške simbole in marsikaj drugega. Vsekakor aktivnost, ki jo je potrebno ponoviti jeseni, ob tednu otroka, ko soboški taborniki aktivno sodelujejo pri organizaciji te prireditve.

Ob kreativni delavnici so se mlajši lahko zabavali z družabnimi igrami, ki so bile tudi v parku. S pomočjo igre lahko otroke naučijo marsikatero taborniške veščine in v to vložijo najmanj truda, saj se pogosto otroci niti ne zavedajo, da se učijo.

TRG ZMAGE POLN

Taborniki praznujejo 22. aprila dan tabornikov. Ker je njihova dejavnost povezana z naravo, imajo tudi praznik dan Zemlje za svojega. V skladu s tem so po končani akciji počistili bližnjo okolico kraja prireditve in niso mogli verjeti, koliko cigaret ljudje odvržejo na tla, četudi imajo koš pred sabo. Čeprav so vedeli, da bodo že čez dva dni na Trg zmage ponovno kupi ogorkov, jim ni bilo žal časa za čiščenje! ACI

ČIKOV

V taborniškem življenju je zabave vedno dovolj. Taborništvo je način življenja, ki ga mladi spoznavamo skozi družabna srečanja in različne preizkušnje. Tako se spletajo prijateljstva, ki trajajo vse življenje.

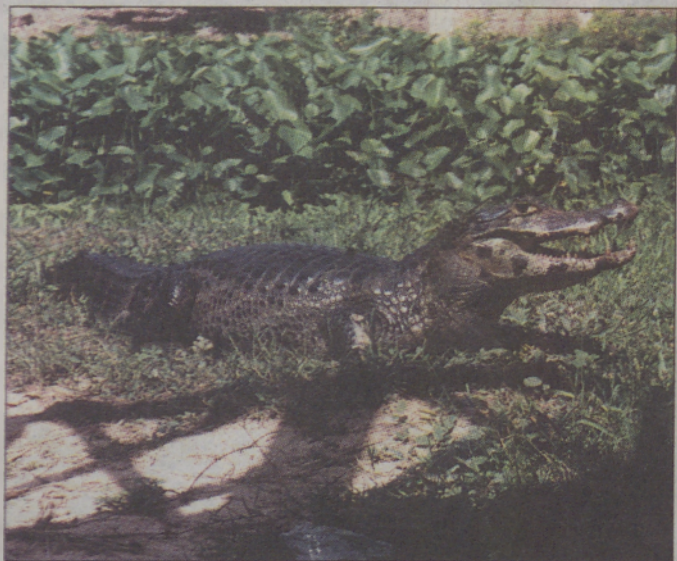
22. APRIL - DAN TABORNIKOV

Sem Uroš Haki.

Po končani gimnaziji sem se odločil za študij defektologije v Ljubljani (tretji letnik). Rojen sem v Soboti in vse življenje Sobočan. To moje potovanje v Brazilijo je bila zdaj že druga destinacija v Južni Ameriki. Lani sem prepotoval Čile, Urugvaj in Argentino. In še grem dol. Nekaj ima ta Južna Amerika v sebi, kar se kaže predvsem v ljudeh, ki so neverjetni. Po mojem je to od sončka.

Negiben kajman se mirno sonči ob zaraščeni mlakuži.

MED KROKODILI IN

Naš prvi sončni zahod. V ospredju pokončno mravljišče, kakšna so po vsem Pantanalu.

Temno zagorel domačin iz Pocona si je s kazalcem pomenljivo popravil svoj izdelani slamnik višje na čelo ter nas z mešanico začudenja in nezaupljivosti počasi pogledal. Tri slovenske glave, od katerih je ena molela skozi stransko steklo nekdanj snežno belega, a zdaj temno prašnega golfa in v polomljeni portugalsčini spraševala, kje se pride na Transpantaneiro, so se mu brez dvoma zdele čudaški pojav. A nas je kljub temu pravilno napotil. Po Poconu, majhnem mestecu, nas je čakala Transpantaneira, edina cesta, ki se zajeda

Naš šotor ter v ozadju hišica kmeta, ki nam je dovolil, da smo prvo noč prespali na njegovem dvorišču.

Značilna viseča gnezda majhnih rumeno-črnih ptičev.

Prvi krokodil, ki smo ga zmotili, ko je mirno plaval po rjavi reki, polni piranj.

Tucan

Močvirja so levo in desno od Transpantaneire.

Sončni zahod

Značilni prebivalec Pantanala z veliko črno golšo in rdečim trakom pod njo. Domačini mu pravijo kar tu-ju-ju.

Nič kaj prijazno nas ni pogledala tale tonska žival, ko smo z avtom zmotili njen vsakdanji mir. Na srečo smo jo odnesli brez zvite pločevine.

Naš vodnik čolna je imel neverjetno srečo. Na trnek je ujel kar dve piranji.

PIRANJAMI

POZDRAVIL NAS JE PONIREK

Po skoraj tri tisoč prevoženih kilometrih, enem zamenjanem avtu, ki nas je pustil na cedilu že 200 km iz Rio de Janeira in tako povzročil, da smo našo drugo noč v Braziliji prespali kar na avtocesti, po 2-milijonskem Belo Horizontu, kjer smo se srečali s slovensko izseljenko Ano, po umetnem glavnem mestu Brasilia, ki ga je dal predsednik Kubitschek postaviti sredi puščave v pičlih treh letih in predstavlja enega največjih utopičnih muzejev arhitekturnih idej na svetu, in po slikoviti brazilski pokrajini, kjer se nebo za obzorjem meša z rdečo prstjo, nepreglednih poljih, posejanih s sojo in kavo, tropskih pragozdovih, številnih majhnih in velikih mestih ter planotastih osamelcih, smo prispeli na Transpantaneiro. Bolje rečeno, prispeli smo v Pantanal. Terra de Ninguem

živalci. A ponirek je le nalahno razprl krila in izginil, še preden smo si ga lahko pobliže ogledali. Kraval, ki smo ga zganjali, mu nekako ni bil najbolj všeč. Malce naprej smo zagledali jato črnih mrhovinarjev, ki so ravnokar začeli načenjati mrtvega konja. Tik nad nizko travo je priletela kot puščica tanka bela čaplja.

Pokrajina je preprejena z rečicami in močvirji, ki v deževnem obdobju prestopijo bregove. Po 60 km in nekaj desetih lesenih mostovih, ki so zbiti le iz desk, med katerimi zijajo ogromne luknje in so od Danija zahtevali prave mojstrske šoferske sposobnosti, smo prispeli do ene večjih rek.

Pousadi, ki sta ležali na vsakem bregu reke, sta samevali. Turistične sezone je bilo že davno konec. Bližalo se je deževno obdobje. V reki smo zagledali prve krokodile. Kot zeleni hlodi so mirno plavali po reki ali se sončili na bregovih.

Sonce je že počasi začelo toniti, ko smo se s čolnom odpravljali z lova na piranje.

ali nikogaršnja zemlja se razprostira na površini polovice Francije ob bolivijsko-paragvajski meji. Ima le neznatno število prebivalcev in nobenega mesta. Razdalje so tako ogromne, da se redki prebivalci naokoli prevažajo z motornimi čolni ali majhnimi letali. In edina cesta, ki se od Pocona, majhnega mesteca, zajeda 145 km v Pantanal, je Transpantaneira s svojimi 118 lesenimi mostovi. Ravna, prašna in luknjasta.

Pred rampo, kjer smo morali plačati nekakšno vstopnino, smo izstopili iz avta in si pretegnili naše polomljene hrbte in obobile ritne mišice. Vse okoli nas je čivkalo, kričalo, pelo, krulilo in tulilo. Hua, tu smo. Namenjeni v spopad z divjino. Naš golf, mi in vegetacija, ki je polna visokih trav, lijan, rumenih cvetov in drevja čudnih oblik, še najbolj spominjala na travnato džunglo. In pa seveda krokodili in piranje ter komarji, na katere nas je opozarjala že Ana v Belo Horizontu. Prvih nekaj kilometrov se ni zgodilo nič pretresljivega. Potem pa nas je na lesenem obcestnem drogu pričakal temno rjav ponirek in nam zaželel dobrodošlico. »Uau! Glej ga! Kako je lep!« Kar nismo se mogli načuditi naši prvi

PRVO NOČ SMO PRESPALI KAR NA DVORIŠČU

Odkrito moram priznati, da sem se v Brazilijo podal z dobršno mero skepse. Navsezadnje spada država v t. i. tretji svet, brezposelnost je porazno visoka, politiki skorumpirani, policija brutalna, okolice velikih mest pa so posejane s favelami, barakarskimi naselji, ki jim vladata trgovina s kokainom in orožje. In glede na stvari, ki sem jih prebral, sem si pač ustvaril temu primerno mrakobno sliko tudi o prebivalcih. A sodbje so bile popolnoma zgrešene. In preuranjene. Brazilci so eni najprijaznejših in najuslužnejših, veselejših, odprtih ljudi, ki sem jih kdaj srečal. Pa naj si bo to kakšen carioca, prebivalec Rio de Janeira, ki nam je po desetih minutah pogovora ponudil svoje skromno prebivališče, ali skromen kmet sredi Pantanala, ki nam je odstopil del svojega dvorišča, da smo na njem postavili šotor in skuhali večerjo.

Ker smo se odločili, da bomo skušali priti še malce naprej od reke s krokodili ter poskušali prespati nekje na prostem, smo kar hitro krenili. Majhna lesena hiška je ležala

Eden od 30 mostov Transpantaneire. Ta je bil še v »dobrem« stanju, a bi se čez njega le s težavo prebili brez vsaj dveh - navigatorja in šoferja.

dobrih 500 m od Transpantaneire, sredi travnate savane, obdana z gozdom. Ko smo majhno zagorelo Indijanko povprašali, ali lahko prispimo na njihovem dvorišču, je ta povedala le to, da moramo počakati njenega moža. Bomo pa počakali. Prišel je čez dobre pol ure. In pred njim se je gnalo krdelo besno lajajočih psov.

Dvomim, da bomo tukaj prespali, sem razmišljal, varno zaprt v avtu, ki so ga obkrožali renčeči psi. A širok nasmešek Indijanca, poln zdravih belih zob, je pričal nasprotno. »Seveda! Ni problema! Samo hrane vam ne damo!« je bil odgovor na že prej zastavljeno vprašanje. No, hrane smo itak imeli poln prtljažnik.

VROČINA

Temperature v Pantanalu so pek-lenske. No, ne mislite, da nismo uživali, še posebej, ker je bil konec decembra in je doma pridno snežilo. Podnevi se temperature gibljejo okrog 40 stopinj, ponoči pa pade temperatura največ za 15 stopinj. In ko začne sonce zahajati, pridejo na pla-

opravljena večerja in varno zavetje našega malega šotora. Naš gostitelj se je samo sladko smejal našemu opletanju z rokami in praskanju ter pri tem zavzeto ponavljal: »Mujto mosquitos. Mujto!«

Njega zlobni krvosesi, pa čeprav so mu tudi po trije sedeli na obrazu in je imel ponošeno flanelasto srajco odpeto skoraj do popka, niso nič kaj motili.

Večerja je bila že skorajda standardna. Avokado, ki smo ga skupaj z česnom in začimbami namazali na slaček brazilski kruh, za predjed in potem makaroni s prelivom. Hrano smo na hitro zbasali vase ter se pobrali v šotor. Niti ostankov večerje nismo pospravili.

In tu so se muke, ko smo že vsi upali, da jih bo konec, šele začele. Najprej smo se skoraj tri četrt ure ukvarjali s pobijanjem komarjev, ki so nekako našli pot v šotor, nakar smo ugotovili, da se je pokvarila zadruga mrežastih šotorskih vrat, to pa je pomenilo, da bomo morali noč preživeti nepredušno zaprti. Nekaj časa je še šlo. A potem so naše sape

Za uspešno ribarjenje piranj potrebuješ le bambusovo palico, kos najlonske vrvce in meso ter seveda obilo sreče, da »zategneš« ravno pravi trenutek. Domačini so pri tem pravi mojstri. Kot vidite tudi ženske.

no najštevilčnejši prebivalci pokrajine. Komarji. Prizor se skorajda ne da opisati.

Zrak se napolni z brenčanjem in rojenjem. Povsod so. Anina opozorila, naj si nakupimo sredstva proti njim, so bila odveč. Bolj smo se mazali, bolj so nas pikali. Trenirke in puloverji niso kaj prida zalegli. Mislili smo, da bomo stvar nekoliko uredili z ognjem. Dračje smo nabrali v gozdu, ki je obdajal hiško, a tudi to ni kaj prida pomagalo. Edini izhod je bila na hitro

naredile svoje. Ležali smo v samih spodnjicah in se potili kot še nikoli v življenju. Spalna vreča se mi je v dobri uri spremenila v miniaturni bazenček in v ušesih se mi je nabirala voda. Na stropu šotora se je nabiral kondenz.

Zaspali nismo še dolgo v noč. In preostalo nam ni nič drugega, kot da smo poslušali prečudovito nočno petje narave in pse, ki so se med premetavanjem loncev mastili z ostanki naše večerje.

LEJPI ŠPIU

Danes je lejpi špiu v domeni sedmerice, med katerimi je s 25 leti staža najstarejši VILI ŽIŽEK (levo). Kontrolira VLADA ROŠKARJA, ki skuša spraviti žogo čez 1,33 m visoko mrežo. Pravilo o višini mreže (kot vsa druga) si je izmislil že omenjeni Krančič.

Če bi želeli zadevo posloveniti, bi dejali LEPA IGRA, ampak klasično prekmurskih stvari ne gre siliti z uradnim jezikom. Iz preprostega razloga, ker tudi LEJPI ŠPIU ni nič uradnega in za Slovenijo značilnega, še več: prevoda ni, ker je ta tradicionalni (sprostitveni in tekmovalni) šport zaščitna znamka naše pokrajine, natančneje Fazanerije, enega najlepših delov Sobote. Tam se z igro ukvarjajo že od leta 1948 (morda tudi 1949, ne ve se natančno). S somišljeniki jo je začel danes 84-letni LUDVIK KRANČIČ, sodelovali pa so številni znani Prekmurci, na ta ali oni način povezani z nogometom, posebej z NK MURA. Pet desetletij nekakšne nogometne odbojke je obdobje, s katerim se ne morejo pohvaliti nikjer v državi, bojda pa so pravi mojstri igre v Evropi predvsem na Češkem, drugje pa v Aziji. Tudi naši zanesenjaki so pravi tekmovalci, saj so med drugim premagali splitski HAJDUK pa tudi reprezentanco nekdanje Jugoslavije, v času, ko jo je v 80. letih vodil trener IVICA OSIM. Lepo bi bilo, če bi se uspehom ekipe, ki igra lejpi špiu, kmalu pridružili tudi tisti pravi Murini nogometaši ...

BOP, foto: NANOV

Mojster »glavometa« MILORAD RADULOVIČ (opazuje ga pisec teh vrstic) ta hip gotovo ne misli na »špricer«, hladno pivo ali kakšno tretjo podobno vrednoto. Ampak v starih dobrih časih je bila po koncu sezone velika »fešta« - vedno takrat znamenitega 22. decembra. Slavili so na letališču, pri Zvezdi, v Brezovcih ... kakor je pač nanoslo. Najmiting pa je bil pri Šinjoru, ko se je vino pilo kar iz čevlja!

VILI ŽIŽEK trdi, da je eden od pomembnih obredov »lejšpilovcev« objemanje enega najbolj častitljivih hrastov v Fazaneriji. Gre namreč za »vögenjeno« drevo, ki ga je treba potisniti nazaj, da bo spet ravno. To so počeli pred 40 leti in to počno tudi danes ...

»KEPNI« je izviren izraz za volej, s katerim napada VLADO BANKO. V ozadju GEZA FARKAŠ, ki mu kot novincu v družbi lepih igralcev za zdaj dovolijo zgolj na zadnjo črto »bojnega polja«.

Pa naj še kdo reče, da lejpi špiu ni zahteven šport. Ni ga brez žogobrcarske tehnike, hitrosti, vzdržljivosti in koordinacije gibov. Kot pri BRANKU MIHOLIČU.

ANDREJ HORVAT izpričuje svojo zagretost za nogometno odbojko s tem, da se še niti ni čisto pripravil (trenirka v roki), pa že brca. Kot nekoč znani Avstrijec RÖKL - tudi ta beseda je del klasičnega lejpošpilovskega besednjaka ...

Koledar

Imena mesecev - od kod izhajajo

Januar je dobil ime po enem največjih rimskih bogov, Janusu. Imel naj bi dvojno vednost: Vedenje o preteklosti in prihodnosti. Zato so ga Rimljani upodabljali z dvema obrazoma, obrnjenima v nasprotni smeri. Ta bog je imel še več drugih vlog. Na primer to, da je imel moč nad nehom in zemljo.

Februar je dobil ime po besedi februus, to pomeni po latinsko čistim, očiščujem se.

Marec po bogu vojne Marsu.

April po latinskem glagolu aperire - odpirati se. Rastline v tem času odpirajo svoje cvetove.

Maj je po vsej verjetnosti dobil ime po rimski boginji rastlinstva Maji (Maia).

Zaradi časovne razlike med rimskim koledarjem in sončnim (solarnim) letom je papež Gregor XIII. leta 1582 reformiral koledar in odločil, da bo 5. oktober tega leta 15. oktober. S tem je dosegel, da je koledar ustrezal kroženju Zemlje okrog Sonca. Takrat je bi uveden tudi, vsaka štiri leta, 29. februar. S tem je bil koledar popolnoma izenačen s solarnim letom. Pravoslavne cerkve Rusije, Ukrajine, Bolgarije in Srbije takrat niso prešle na Gregorijanski koledar. Zato se razlika med uradnim koledarjem in koledarjem teh cerkva vsako stoletje poveča za en dan. Še lansko leto je bila razlika med tem koledarjema 13 dni, že prihodnje leto pa bo torej za en dan večja.

Različni koledarji

Svetovni koledar, ki izhaja iz zahodnega (krščanskega) koledarja - našega torej - je stopil v svoje tretje tisočletje (nekateri trdijo, da se to zgodi šele 1. januarja 2001, in imajo verjetno prav). Vsi narodi in vere pa let ne štejejo po našem koledarju, ampak imajo svojega. Oglejmo si jih nekaj:

Židje: za njih je naše leto 2000 leto 5761 hebrejske dobe (po bibliji naj bi bil to začetek sveta).

Mohamedanci: leto 1421 islamske dobe.

Antični Rimljani: leto 2753 - ustanovitev Rima.

Dioklecianov koledar: leto 1717, začetek tega koledarja sega v dobo krščanskih mučnikov, v Etiopiji (pa tudi v Egiptu) ga uporablja koptska cerkev.

Nabonasarjev koledar: leto 2749. Ta koledar je vpeljal antični zgodovinar Ptolomej, imenuje pa se po najstarejšem babilonskem vladarju.

Starogrški koledar: leto 2312 (po dinastiji Seleukidov, ki je vladala v Mali Aziji tri stoletja pred Kristusom).

Kitajski koledar: leto 4637, **Japonski koledar:** 2660, **Indijski koledar:** leto 1922, **Koledar olimpijskih iger:** leto 2776 (začetek prvih iger)

Današnji gregorijanski koledar je nastal po reformi julijanskega koledarja (po Juliju Cezarju). Torej se imamo za današnji koledar zahvaliti Rimljanom. Rimljani so imeli do 7. stoletja pred našim štetjem leto z desetimi meseci, ki je imelo 360 dni. Vrstni red mesecev je bil takšen: marec, april, maj, junij, kvintilis, (peti mesec), sekstilis (šesti), september (sedmi), oktober (osmi), november (deveti), december (deseti).

Rimski kralj Numa Pompilius je dodal v 7. stol. pred Kristusom pred marcem še meseca januar in februar. Zadnje stoletje pred našim štetjem, leta 43, pa je car Avgust mesec kvintilis preimenoval v Julij, po Juliju Cezarju, mesec sekstilis, pa po sebi, v avgust. Od takrat imajo meseci današnja imena s tem, da meseci od septembra do decembra ne nosijo več imena po vrstnem redu kot prej, kajti zdaj je september (sedmi) postal deveti mesec po vrsti, oktober deseti itd.

Leto 2000

Pomlad se je začela 20. marca ob 8. uri.

Poletje se začne 21. junija ob 3. uri 48 min. Trajalo bo več kot 93 dni in se začne tedaj, ko je Sonce na severni polobli najbolj oddaljeno od ekvatorja. Začetek poletja imenujemo poletni solsticij: dan je najdaljši, noč najkrajša.

Jesen se začne 22. septembra ob 19. uri 26 min., ko bo sonce nad ekvatorjem in bo prehajalo v južno poloblo. Takrat nastopi jesenski ekvinokcij - jesensko enakonočje. Jesen bo trajala 90 dni.

Zima se začne 21. decembra ob 14. uri 3 min. Tedaj bo sonce nad južno poloblo najbolj oddaljeno od ekvatorja. To bo zimski solsticij.

PRIHODNOST -

sanje se že uresničujejo

Pred nami je stoletje tehnoloških in biotehničnih odkritij in lepšega življenja. Odkritja in izumi, o katerih se je še pred kratkim govorilo, da so znanstvena fantastika, so tik pred zdajci, da se uresničijo in bodo koristili človeštvu.

Leto 2010. Čez 10 let bo človeštvo začelo uporabljati mikroaparature: izdelovali bodo mikrorobote, ki bodo nevidni človeškemu očesu, saj se bo njihova velikost merila v mikrometrih - tisočinkah milimetra. Te naprave bodo sposobne, da se spustijo v človeški organizem, in tam, kjer bo potrebno, s pomočjo miniaturnih kirurških nožev uničijo rakave celice ali kakšne druge povzročitelje bolezni. Že eksperimentirajo z napravo, veliko (ali majhno) 78 atomov, česar si sploh ne moremo predstavljati.

Leto 2030. Pojavili se bodo androidi: znanstveniki bodo izdelali robote, ki bodo po videzu in tudi razmišljanju povsem podobni človeku.

Leto 2050. Drastično se bo skrajšal delovni dan. Relaksacija, negovanje telesa, branje in na splošno zabava bodo človekova glavna opravila.

Leto 2060. Ustvarjen bo velik napredek v naravni medicini. Današnja zdravila bodo v glavnem zamenjana z zdravili, ki jih bo človek našel v zemlji ali rastlinstvu in absolutno ne bodo škodljiva.

Leto 2070 (najpozneje). Iznášli bodo čisto energijo, ki jo bomo lahko koristili v neomejenih količinah in ki ne bo onesnaževala okolja. Energijo bodo pridobivali na podoben način, kot so eksplozije mase na soncu. Pri tem bodo uporabljali helij 3, ki ga bodo dobivali z Lune.

Leto 2100. Železo in nikelj bodo pridobivali iz vesolja. Človek, ki se je doslej ves čas bal asteroidov, ki bi lahko zadeli zemljo, jih bo zdaj koristil kot »leteče« rudnike. Iz njih bodo rudo dobivali s pomočjo posebnih magnetov.

V tem obdobju se bodo po vsej verjetnosti uresničile tudi največje in najstarejše človekove sanje - nesmrtnost. Zahvaljujoč genetskimi raziskavam in biotehnologiji se bo že čez kakšnih 50 let povprečno človekovo življenje podaljšalo za najmanj 15 let. Ljudje pri 60. letih bodo tako prčni, umsko sposobni in vitalni, kot je danes človek pri 25 letih.

Od 27. aprila do 25. maja

HOROSKO PEN

Pripravlja: Agencija Hogod

za mlade od 6. do 96 leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN

(21. III. – 20. IV.)

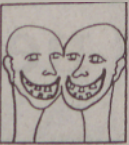
Obveznosti se bodo povečale, kar bo vplivalo tudi na vaše razpoloženje. Z neko zadevo ste pretiravali. Zdaj vam bo to prišlo »domov«, zato ne bodite presenečeni, če bodo nekatere stvari drugačne, kot bi si želeli. V naslednjih nekaj dneh bodite zato še posebno previdni. Sposobni ste, da partnerju daste največ, kar morete, zato boste to pričakovali tudi od njega, ni pa nujno, da se bo tudi zgodilo.

BIK

(21. IV. – 21. V.)

Pomembno obdobje za ljubezen in odločitev v zvezi z njo. Gre tudi za zvestobo. Do izraza bosta prišla nemir in nezadovoljstvo, ki sta doslej le tlela. Zdravje kar dobro, vendar se lahko kaj zaplete zaradi nepazljivosti. Pomembno sporočilo boste razbrali le, če boste dovolj pozorni. Na splošno lahko razmišljate o nečem velikem, ker je leto 2000 vaše leto. Zato z navdušenjem naprej!

DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

Vprejšnjem obdobju ste čustveno življenje vzeli resno, zato si želite zdaj nekoliko več svobode in neobremenjenosti. Ste znamenje večne mladosti, zato vam ni potrebno veliko, da zaživite v polnosti. Še z nekom, ki vam bo pomagal, boste lahko ustvarili zelo pomemben cilj. Če vas bo vleko v svet umetniškega ustvarjanja, si dajte duška. Posel ne bo šel le, če bo zmanjkalo sredstev. Če jih ne bo, ne začenjajte ničesar.

RAK

(22. VI. – 22. VII.)

Vaša samozavest in zaupanje z vsakim dnem rasteta. Oseba, ki vas spoštuje in ima rada, je nad tem navdušena. Kreativnost in vztrajnost bosta prišli do izraza v zadevi, za katero bi lahko rekli, da ima zvezo z ljubeznijo. Včasih pretiravate in to gre nekomu na živce. Ni nujno, da se ves čas borite sami. Včasih je dobro poslušati nasvet dobronamerne osebe ali sodelavca. Nekaj morate storiti s sabo.

LEV

(23. VII. – 22. VIII.)

Lahko se ukvarjate z mislijo na potovanja, kar bo prineslo rezultat. Pri poslovnih zadevah trenutno nimate velikega manevrskega prostora, zato bodite pri odločitvah objektivni in predvsem previdni. Na družinskem področju tokrat več poslušajte kot govorite. Venera prinaša neka nasprotja in negotove situacije, ki jih doslej niste poznali. Finančna situacija se bo rahlo popravila.

DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

Dinamično ozračje bo pripomoglo, da boste mimogrede razrešili nekaj zapletov in problemčkov. Srečna okoliščina bo pripomogla k umiritvi situacije. Vest vas bo zaskrbelo. Razkrilo se bo na sestanku ali v družbi. Nekdo bo vplival, prijateljstvo ne bo načeto. Čas je, da svoje želje in potrebe jasno prikažete. Če boste momljali, bo takšen tudi rezultat. S stvarjo, ki se vleče, prenehajte.

TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

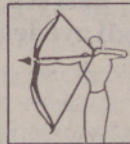
Dopovejte si, da ne morete živeti brez ljubezni ali sanj o ljubezni. Prišlo bo do nemira. Osebam, ki so v bližini ali ki so vam blizu, dajte možnost, da povejo in pokažejo. Izočite se nestrpnostim. Možnost konflikta in premočnih čustev v ljubezni. V družini normalno, v poslu zapleteno in obratno. Nekontrolirani radodarnosti se izogibajte.

ŠKORPIJON

(23. X. – 21. XI.)

Zosebo, ki vam je všeč, se preveč poigravate. Čas je sicer ugoden, vendar pazite, da ne prestopite meje potrpežljivosti. Družinske skrbi bodo vplivale na vaš notranji mir in nemir. Zgladili boste stari spor. Ne zahtevajte in ne iščite nečesa, za kar sami veste, da je nemogoče. Zaradi negativnega Merkurja lahko pride na plan kakšna resnica, ki bo nekaj spremenila. Goreče besede, vznemirjenje, sprostitve.

STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

Na vidiku sprememba na poklicnem področju. Karte se bodo premešale, svoje vloge ne veste na pamet, zato bodite previdni. Mogoče se boste nezadržno zaljubili. Velika napetost, hiša novosti in neznana smer bodo na koncu izrisali jasno sliko. Projekt bo uresničen. Na kratkem potovanju vznemirljivo srečanje. Zaspano telo in nepredvidnost ne bosta prinesla sreče. Birokracija, živci, oddaljena oseba.

KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

Najbolje in koristno bi bilo, če bi svoje želje in obnašanje prilagodili možnostim. Za dobro delo boste kmalu nagrajeni. Ovir se ne bojte, kajti imate odlične možnosti in tudi priložnosti. Poslušajte nasvet. Srečanje bo v obojestransko zadovoljstvo. Denar visi v bližini, le stegniti se je treba. V neki družbi boste začutili vznemirjenost, potem pa ugotovili, da je to zaradi navzočnosti nekoga.

VODNAR

(21. I. – 19. II.)

Trenutno živite v brezvetrju in čakate na spremembo. Veliki oblubi ne nasedite. Je preveč lepa, da bi bila izvedljiva. Ob vsem imate srečo, da trenutno bdi nad vami Mars, tako da se kakšnih večjih težav ni bati. Vsakdanjih problemov bo veliko, vendar jih boste sproti reševali. Na zabavi poslušajte srce. Koristni dogovor vas bo spodbudil k aktivnosti. Pogovor o potovanju in načrti.

RIBI

(20. II. – 20. III.)

Prihaja nekoliko težje obdobje, ker se ne morete odločiti o načrtu. Če boste sedeli, stvari ne boste razrešili. Če se ukvarjate z umetnostjo in če boste dovolj vztrajni, vam je uspeh zagotovljen. Če ljubite sebe, s tem ne ogrožajte drugih. Znašli se boste v nenavadni situaciji. Nova energija bo začrtala nov cilj. Začetek poti bo lep, pozneje se pa lahko različno razvija. Zamašek, vzkipljivost.

Armani v muzeju

To se pred njim ni zgodilo še nobenemu svetovno znanemu modnemu oblikovalcu. Ob 25-letnem jubileju njegove firme bo 65-letni Giorgio Armani doživel retrospektivno razstavo svojih kreacij. In to ne kjerkoli, ampak v znanem newyorškem muzeju Guggenheim. Od oktobra naprej si bodo lahko obiskovalci ogledali njegove stvaritve, ki so nastale v 25 letih. Razstavljene bodo tudi obleke, ki so jih nosile zvezde, kot so Ornella Muti, Jodie Foster, Meryl Streep in njim podobne.

Prijateljstvo pa tako!

Denar in prijateljstvo ne gresta skupaj, bi se lahko, po naslednji zgodbi sodeč, glasil novi pregovor. Filmska montažerka Petra von Oelffen je vložila tožbo proti svoji nekdanji prijateljici Chaterine Zeta - Jones, o kateri smo na teh straneh pisali v zvezi s skorajšnjo poroko z Michaelom Douglasom. Chaterine je imela lansko leto novembra prometno nesrečo, v kateri si je Petra kot sopotnica poškodovala gleženj. Petra je najprej trdila, kako je bila Chaterine ob nesreči do nje pozorna, kako jo je odpeljala do hiše in poklicala zdravnika. Zdaj pa si je naenkrat premislila in zahteva povrnitev bolniških stroškov in še precejšnji znesek za bolečine, ki jih je pretrpela ob nesreči.

Brandon gre sedet

Slavni zvezdi Jasonu Priestleyu, ki ga bolje poznamo kot Brandona iz Beverly Hillsa 90210, so za eno leto odvzeli voziško dovoljenje, pet dni bo moral presedeti v zaporu, nato pa ga čaka še pogojna kazen leto dni zapora za dobo treh let. Vse to, ker je decembra pijan povzročil prometno nesrečo. Kakšne so bile posledice nesreče, nismo mogli zvedeti.

Punca meseca

je tokrat rdečelaska Angie Everhart. Je manekenka, poskusila pa se je tudi v televizijskih filmih, in to dokaj uspešno. Trenutno sodeluje v popularni akcijski seriji Dream team, v kateri rešuje kot specialistka za boj proti teroristom svet pred zločinci vseh vrst in barv. Morda še tale drobcena zanimivost – dobro si oglejte njene noge: svoje spodnje okončine ima zavarovane za – milijon dolarjev.

David mora ubogati

Sprememba se je zgodila v enem letu.

David in Victoria pred dobrim letom in danes.

Za vsakim uspešnim moškim stoji čvrsta ženska. Če kje, potem drži ta stari pregovor pri zakoncema Bechham.

Da se malo spomnimo: on, David, je nogometna zvezda v enem najpopularnejših klubov angleške nogometne lige Manchester Unitedu ona, Victoria Adams, pa je nekdanja članica skupine Spice Girls, ki se je v zadnjem času povsem spremenila, tako pri oblačenju kot obnašanju.

In kot se sliši, gre Victoria počasi vsem na živce, saj je s svojim vplivom povsem spremenila Davidovo obnašanje.

David se je nekoč oblačil po zadnji modi, in to v trgovinah, kot so Gucci in podobne. Zdaj mora tudi na večerne prireditve hoditi v džinsu.

Na njeno zahtevo je spremenil tudi frizuro. Od bujnih las ni ostalo ničesar ... V spor je prišla tudi že z vodstvom njegovega kluba.

David je zaenkrat na igrišču še vedno zvezda, kakor hitro ga zapusti, pa prevzame glavno vlogo Victoria, ki je tudi njegov glavni trener, svetovalec in vodja igre.

Veselje in problemi z nasledniki

Še ni minil mesec, odkar je brazilska nogometna zvezda Ronaldo postal očka.

Njegova soproga Milene je v milanski porodnišnici povila sinčka z imenom Ronald.

Srečni triindvajsetletni očka se je po zahtevni operaciji kolena ves vesel vrnil na igrišče, vendar se je po nekaj minutah igre ponovno tako hudo poškodoval, da ga letos na tekmah verjetno več ne bomo videli.

Kelly Preston in John Travolta sta dobila hčerkico Ello Bleu.

Malo večje težave pa ima Naomi Campbell. Zdravniki so sporočili, da če hoče postati mama, se bo morala umakniti iz stresnega sveta mode.

Njena mati Valerie je ob tem izjavila, da poskuša Naomi že nekaj mesecev zanositi z izbrancem, milijarderjem Flavijem Briatoreom, vendar brez uspeha.

BOSS

Grit Seymour in direktor BOSS-a Werner Baldessarini se veselita nove kolekcije, saj sta prepričana, da bo uspešna.

Boss ne spi!

Dve leti sta minili pod takrat, ko se je pri Bossu rodila ideja, da bi v hiši moške mode lansirali še žensko kolekcijo. Šefinja nemških dizajnerjev Grit Seymour, ki je prej delala v Parizu pri Danielu Hechterju, tako pripravlja kolekcijo BOSS-woman-Linie. Modeli naj bi bili namenjeni sodobnim, poklicno uspešnim ženskam, ki imajo visoke cilje in želijo kakovost.

Petsto različnih delov kolekcije (od velikosti 34 do 46) bo v prodaji od decembra.

Prvič pa bodo predstavljeni septembra na modnem sejmu v Milanu. Kreatorji teh modelov ne ustvarjajo v Nemčiji. Boss Woman ima sedež v manjšem kraju Corsica pri Milanu.

kaseto Tomi izdal

Marsikdo je kaseto že slišal, marsikdo pa sploh še ne ve, da je Tomi Hercan izdal kaseto. In ker marsikdo ne ve, kdo je Tomi Hercan, je dobro, da ga za začetek predstavimo, da bo pozneje šlo toliko lažje.

Tomi Hercan je star 7 let, doma je iz Rakičana, hodi pa v 1. razred 3. osnovne šole v Murski Soboti. Po Nuši, Sergeji in Manji – otroških pevkah iz Pomurja, ki jih je kolikor toliko poznala vsa Slovenija in so trenutno »tiho« – je zdaj na pohodu Tomi. Kar nekaj nastopov ima na nacionalni TV, na POP TV in seveda na številnih lokalnih tv-programih.

Za melodije in besedilo na kaseti je poskrbel očka, ki je sam glasbenik, sodelovala pa sta tudi Braco iz Ljutomera in Dejan Borovič. Kaseto je tudi pri strokovnjakih zbudila precej pozornosti. Toliko! Če vas zanima več, pišite na naslov:

Klub Tomijevih oboževalk(cev), Cvetkova ul. 71, Rakičan, 9000 Murska Sobota. Tomi pravi, da nobeno pismo ne ostane brez odgovora.

Regina pripravlja novo ploščo

Te dni je Regina s polno paro zaposlena s finalizacijo izida kasete in plošče. Pri založbi so bili nad njeno najnovejšo skladbo in videospotom Moje ime tako navdušeni, da so jo takoj poklicali in sodelovanje je bilo sklenjeno. Izid plošče lahko pričakujemo v manj kot enem mesecu. Več o plošči ob izidu.

Mandarina

Zlata mandarina je nova hit kompilacija založbe Mandarin, na kateri prepevajo znani preverjeni glasbeniki. Vili Resnik z latino pesmijo Odiseja, Zlatko Dobrič s pop skladbo Vse se vrača, Brendi z remixom Gremo skupaj nazaj, Miha Balazič z balado Če kdaj se srečava pa voditeljica jutranjega programa POP TV Katja Tratnik, ki nam prepeva Dobro jutro, Slovenija. Presenečenje na plošči so mlade punce, ki so na začetku glasbene poti. Tako nam zapoje Andreja V meni ni več moči in Preko Mure. Tudi dolgoletski Amanda & Lidija sta na kompilaciji zastopani z dvema skladbama Ljubi se mi in Otroški dnevi. Plavalaska Klavdija je četrto dekle, poje pa pesem Vse najboljše za tvoj rojstni dan. Projektu se je pridružil tudi štajerski ansambel Dan in noč, ki se drži izreka, da Enkrat samo živimo.

Janova nova ljubezen

... zaenkrat ostaja le glasba. Res da se je njegovo srce bolj ogrevalo za italijansko glasbenico Ivano Spagnò, a to je bilo le prehodno. Jan in Ivana sta se razšla, ostala pa je plošča z naslovom Amore mio, h kateri je Ivana veliko prispevala. Bila je producentka Janovega vokala in organizirala mu je fotografiranje za naslovnico pri priznanem italijanskem fotografu. Ivana je vključila v produkcijo Janove plošče tudi svojega brata Thea, ki je pomagal s tehnične strani, in to zelo dobro, saj je produciral kar nekaj svetovno znanih izvajalcev, kot so: Corona, Wighfield Ann Lee in drugi. Na plošči Amore mio boste vsekakor našli še vedno pridih

latino ritmov in seveda italijanski temperament, ne nazadnje tudi zato, ker je naslovna skladba delo Italijana Alexa Britta, ki se je s to skladbo (v originalu Solo una volta) prebil na glasbeno sceno.

Janu je bila skladba všeč, zato je napisal slovensko besedilo in se takoj, ko je skladbo posnel, tudi odločil, da bo zanj posnel še videospot, v katerem se v ozadju zamenjujejo različne risbe, ki se navezujejo na besedilo skladbe.

Stekleni čas Sedmine

Klarisa Jovanovič in Veno Dolenc sta ustvarjalca, ki sta si svojo glasbeno pot utirala v različnih skupinah.

Vseskozi pa sta ostajala zvesta skupini Sedmina, ki se je pojavljala v različnih zasedbah.

Plošča, ki vam jo predstavljamo, je že peta pod okriljem imena Sedmina in hkrati zaznamuje 10. obletnico.

Glasba na plošči, katere avtor je Veno, je še vedno ljudska s srednjeveškimi elementi, čeprav lahko zaznamo tudi malo bolj šansonjerski pridih.

Omeniti bi bilo treba tudi avtorja večine aranžmajev, to je Artour Azarkevitch, klavirist iz Ukrajine, ki živi pri nas že deset let. Prav Artour je tisti, ki skladbam na plošči vlil nekaj ruske melodramatike.

Na plošči Stekleni čas boste lahko prisluhnili Klarisi v kar trinajstih skladbah. Besedila za dve je prispeval Veno, potem pa so tu še besedila srednjeveškega francoskega pesnika Francoisa Villona, eno v originalu, druga v prepesnitvi Janeza Menarta, Charlesa Baudelairea pa je prepesnil Jože Udovič, in seveda boste našli na plošči tudi slovenske poete.

Tako boste lahko slišali Prešernove pesmi Nezakonska mati in Tri želje, pa Kovičeve in Menartove ter tudi dve ljudski, med katerimi je tudi prekmurska Šetala san.

Za konec naj še omenimo, da je slika, ki krasi naslovnico, prav tako delo Vena Dolenca.

SEDMINA * STEKLENI ČAS

KLARISA M. JOVANOVIČ & VENO DOLENC

Bralci Péna se predstavljajo

Včasih se mi na planinskih pohodih pridruži žena Sonja. Tole je posnetek s pohoda na Triglav.

Do gozdarja sicer ni prišel, zato pa si drugače prizadeva za ohranitev narave.

Kolega in jaz smo izdelali iz trstike na ducate ribiških palic za otroški ribolov. Na koncu smo si ogledali še soboško čistilno napravo.

posebno, ko pridejo trije vnučki.

– Med delom sta končali poklicno šolo.

»Nisem nadaljeval z gozdarstvom, ampak sem pozneje končal šolo za prodajalce, ki mi tudi prav pride v službi, na primer pri skladiščnem poslovanju.«

– Slišal sem, da ne zahajate v gostilne pit, doma pa tudi niste veliko. Le kod hodite?

»Veliko mi pomeni šport. Ukvarjal sem se z več športnimi panogami, razen s tenisom. Bil sem član rokometnih ekip Poleta II in Turopolja, tekmoval sem kot tekač za Atletski klub Pomurje, igral sem v pionirski ekipi NK Mura. V Muri sem tudi vodil več let rokometašice in treniral Murine strelce – pionirje. V občinskem sindikalnem svetu sem bil

član komisije za šport in rekreacijo delavcev ... Kot član Murinega planinskega društva sem bil na več pohodih.«

– Kako pa gleda na vaše športne aktivnosti žena?

»Z veliko razumevanja. Sicer pa se večkrat pridruži, na primer, ko gremo v planine. Tudi na Triglav sva se skupaj povzpela.«

– Menda ste postali tudi potapljač?

»Bil sem član Civilne zaštite, in ko so objavili razpis za potapljaški tečaj, sem se prijavil, čeprav sem bil tedaj star 42 let. Naredil sem izpit in želja se mi je uresničila. Postal sem potapljač – reševalec pri PGD Murska Sobota. Menda sem se z opremo potopil 30 metrov globoko. Še sedaj sem član, z opremo pa se trenutno ne potapljam več.«

– Vi pa ste tudi velik ljubitelj narave.

»Lahko bi rekel, da je tako. Boli me, ko vidim, kako se nekateri ljudje nemarno obnašajo do narave in jo celo uničujejo. Marsikaj od tega tudi posnamem s fotoaparatom. Ta je sicer moj nenehni spremljevalec. Rad fotografiram tudi živali, cvetlice, na primer prve zvončke, ki se prerinejo skozi sneg in naznanjajo prihod pomladi ... Tudi marsikak pomemben dogodek iz pokrajine ob Muri posnamem in fotografijo shranim kot do-

56-letni Milan Lah iz Murske Sobotne ne poležava doma in tudi po gostilnah ne hodi. Kaj pravzaprav počne?

Nenehno v gibanju

Fotografski aparat je moj nenehni spremljevalec. Fotografiram naravo in pomembne dogodke v Pomurju.

V starosti 42 let se postal potapljač. To je posnetek s plavanja po Muri.

Rad fotografiram živalski svet. Ta posnetek mi je še posebno všeč, ker prikazuje laboda z mladiči.

kument časa, na primer sedanjo gradnjo železniške proge proti Madžarski.

– Kako pa ribolov?

»Da, tudi ribič sem. Najprej sem hodil na ribolov z očetom k murskemu rokavu pri Bobrih na Dolnji Bistrici, od 1972. leta pa sem član Ribiške družine Murska Sobota. Skoraj ne mine dan, da ne bi namakal trnka. Večkrat grem loviti ribe k Ledavi. Ker je v tem potoku onesnažena voda, ujete ribe skušam rešiti in jih odnesel v bakovsko gramoznico. Krapov pa sploh ne lovim. Zase oziroma za moje družinsko gospodinjstvo prinesem domov kvečjemu kakega ostriža. Tudi ne tekmujem na ribiških tekmovanjih, ampak na njih sodelujem ponavadi pri tehtanju ulova.«

– Milan Lah, vi pa se resnično razdajate!

»Kaj pa naj počnem drugega? S svojo družino, službo in pristočnimi aktivnostmi sem res zadovoljen.«

Zapisal: ŠTEFAN L. SOBOČAN

Lepo je uživati pri sončnem zahodu. In če imaš s seboj fotoaparata, potem se je težko upreti »skušnjavi«, da ne bi skljocnil.

pen elopa

TANJA KRANJEC, vodnarka iz NUSKOVE,

se je pri 21 pomladih sveže zaljubila. Zato se počuti OH in SPLOH ter priporoča zaljubljenost vsem penovcem. Rada igra tenis, kolesari, si dopisuje in je italijansko hrano. Potuje in si ob ljubljenem najbolj želi Indije in Japonske.